

Onderzoek Transparantieverslagen 2013

September 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Opzet en uitvoering van het onderzoek	7
3. Managementsamenvatting	9
4. Toon aan de top	13
5. Commissie Publiek Belang	15
6. Juridische en organisatorische structuur	18
7. Organisatiestructuur van het netwerk	20
8. Beheersstructuur	22
9. Stelsel van kwaliteitsbeheersing	24
10. Evaluatie van het stelsel van kwaliteitsbeheersing	29
11. Toezicht door de AFM	34
12. Intern toezicht op onafhankelijkheidsvoorschriften	36
13. Grondslag van beloning van de externe accountants	38
14. Omzet	40
15. Beleid inzake onderhoud basiskennis medewerkers	42
16. Prospectieve informatievoorziening	44
17. Toegankelijkheid	45
Bijlage: Onderzochte criteria per deelgebied	47

01 | Inleiding

De NBA heeft dit jaar wederom onderzoek gedaan naar de inhoud van transparantieverlagen van accountantsorganisatie met een OOB-vergunning. Hoe transparant zijn deze accountantsorganisaties waar het hun eigen 'externe verslaggeving' betreft? Hoe toegankelijk is deze informatie? En in hoeverre is sprake van verbetering ten opzichte van eerdere onderzoeken?

Deze publicatie bevat de resultaten van het NBA-onderzoek naar de transparantieverlagen 2013 respectievelijk 2012/2013. Hierbij zijn alle onderdelen meegenomen waarover een accountantsorganisatie (AO) ingevolge de wet moet rapporteren. Daarnaast is de mate van toegankelijkheid van de transparantieverlagen onderzocht en de informatieverstrekking over de naleving van de Code Accountantsorganisaties.

In bijeenkomsten met vertegenwoordigers van accountantsorganisaties en stakeholders (2010 en 2011) is gediscussieerd over de gewenste inhoud van transparantieverlagen. Conclusie was dat transparantieverlagen niet alleen compliance-documenten zijn die voldoen aan de vereiste wet- en regelgeving, maar vooral ook als communicatie-instrumenten moeten worden gezien ten behoeve van belanghebbenden. Beide doelstellingen zijn meegenomen in de criteria voor het onderzoek van de transparantieverlagen over 2013 respectievelijk 2012/2013. Indien relevante documenten zoals bijvoorbeeld een jaarverslag, een gedragscode of een charter inzake de Commissie Publiek Belang wel op de website van de AO zijn opgenomen, maar het transparantieverlag daar niet naar verwijst, is geen score toegekend. Uit oogpunt van communicatie dient het transparantieverlag een geïntegreerd en zelfstandig leesbaar document met zo weinig mogelijke verwijzingen naar andere vindplaatsen te zijn.

Code Accountantsorganisatie (Code)

Elf van de op dat moment dertien accountantsorganisaties met een OOB-vergunning hebben op 28 juni 2012 een convenant over de invoering van de Code ondertekend. PKF Wallast en SMA Accountants hebben dit convenant niet ondertekend. De formele ingangsdatum van de Code is 1 juli 2013.

De nieuwe Code heeft tot doel het publieke belang van de accountantsverklaring beter in de bedrijfsvoering te borgen. Dit vereist intern toezicht door onafhankelijke derden en een verbetering van de externe verantwoording. De Code verplicht onder andere tot instelling van een Commissie Publiek Belang, die in meerderheid bestaat uit onafhankelijke derden. Deze commissie ziet toe op de manier waarop de accountantsorganisatie het publieke belang waarborgt.

Ook moet het bestuur van de accountantsorganisatie er voor zorgen dat beter wordt gecommuniceerd met interne en externe partijen. De bevindingen van de Commissie Publiek Belang moeten in het transparantieverlag worden weergegeven. Volgens principe 2 van de Code is het toegestaan een Commissie Publiek Belang als onderdeel van een internationa-

le toezichhoudende structuur in te stellen. De nieuwe Code is primair bedoeld voor accountantsorganisaties die een vergunning hebben van de AFM om OOB's (organisaties van openbaar belang) te mogen controleren. De eerste volzin van bepaling 3.2 van de Code luidt als volgt:

De accountantsorganisatie beschrijft op de website en indien van toepassing in het transparantieverlag op welke wijze de in de Code genoemde waarden (onderdeel 0) en principes (onderdelen 1, 2 en 3) worden toegepast en de bijbehorende bepalingen worden nageleefd.

Dit impliceert dat gekozen is voor het transparantieverlag als hét communicatiedocument over de naleving van de Code. Uit het onderzoek is gebleken dat nog niet alle AO's hiervan doordrongen zijn.

Toetsingscriteria

Voor dit onderzoek zijn (toetsings)criteriën gehanteerd die zijn ontleend aan de wettelijke vereisten, de eerder door NIVRA/NBA verrichte onderzoeken van transparantieverlagen, publicaties van gezaghebbende organisaties en de bepalingen van de Code Accountantsorganisaties. Deze criteria geven nadere invulling aan de wettelijke bepalingen van artikel 30 van het Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta) en de daarbij behorende memorie van toelichting. Ook zijn toetsingscriteria opgenomen die invulling geven aan het vereiste dat het transparantieverlag een communicatie-instrument moet zijn en vragen over de naleving van de Code. De onderzochte criteria zijn in de bijlage opgenomen. De wettelijke vereisten volgens artikel 30 van het Bta komen overeen met de kopteksten van de in de bijlage opgenomen hoofdstukken 1 tot en met 10. De in deze bijlage opgenomen vragen met een * zijn dit jaar aan de vragenlijst die is gehanteerd voor het onderzoek 2011 toegevoegd in verband met de in werking treding van de Code Accountantsorganisaties.

Onderzoeksgroep

In april 2014 (toetsmoment) zijn de volgende accountantsorganisaties met een OOB-vergunning opgenomen in het register van de AFM

Naam accountantsorganisatie	Gebruikte afkorting
Accon avm controlepraktijk BV	Accon
Baker Tilly Berk NV	BTB
BDO Audit & Assurance BV	BDO
Deloitte Accountants BV	Deloitte
Ernst & Young Accountants LLP	EY
Grant Thornton Accountants en Adviseurs BV	GT
HLB Van Daal & Partners NV	HLB
KPMG Accountants NV	KPMG
Mazars Paardekooper Hoffman Accountants NV	Mazars
Maatschap PKF Wallast	PKF
PricewaterhouseCoopers Accountants NV	PwC
SMA Accountants NV	SMA

Van de 12 accountantsorganisaties met een OOB-vergunning hebben er 11 op 31 maart 2014 een transparantieverlag uitgebracht. Een accountantsorganisatie (SMA Accountants NV) met een OOB-vergunning heeft geen OOB-cliënten en heeft daarom geen transparantieverlag opgesteld. PKF heeft in 2014 haar OOB-vergunning ingeleverd bij de AFM.

Doel onderzoek

Doel van dit onderzoek is om vast te stellen in hoeverre accountantsorganisaties voldoen aan de toetsingscriteria (wettelijke en overige) en in hoeverre de aanbevelingen naar aanleiding van de eerdere NBA-onderzoeken zijn opgevolgd. Verder zijn in deze publicatie best practices opgenomen.

Dit verslag is primair bestemd voor accountantsorganisaties die wettelijke controles uitvoeren bij OOB's. Overige accountantsorganisaties die onverplicht een transparantieverlag opstellen wordt geadviseerd kennis te nemen van de in deze publicatie opgenomen aanbevelingen en best practices en waar mogelijk deze op te volgen respectievelijk te hanteren.

Daarnaast is deze publicatie bedoeld voor een brede groep van stakeholders, waaronder toezichthouders, regelgevers, huidige en toekomstige opdrachtgevers van accountantsorganisaties met een OOB-vergunning.

De doelstelling van het onderzoek is niet om de naleving van de Code Accountantsorganisatie in de volle breedte vast te stellen. Daarvoor is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Wel kunnen de opmerkingen in dit rapport over de naleving van de Code Accountantsorganisaties als input dienen voor de Monitoring Commissie Code Accountantsorganisaties.

Hoofdstuk 2 beschrijft de opzet en de uitvoering van dit onderzoek. Hoofdstuk 3 bevat de scores per onderzocht deelgebied, met daarbij de belangrijkste bevindingen. In de hoofdstukken 4 tot en met 17 worden de bevindingen, best practices en aanbevelingen in detail weergegeven.

02 | Opzet en uitvoering van het onderzoek

Zoals eerder vermeld, richt het onderzoek zich op de gepubliceerde transparantieverlagen van accountantsorganisaties met een OOB-vergunning. Als norm is de in de bijlage opgenomen lijst met criteria (wettelijk, bovenwettelijk en de bepalingen van de Code) gehanteerd.

Het onderzoeksteam bestond uit drie ervaren registeraccountants in dienst van de NBA. De transparantieverlagen van de grote kantoren zijn door alle leden van het onderzoeksteam beoordeeld, waarna in een gezamenlijk overleg de bevindingen zijn vergeleken en vastgesteld. De transparantieverlagen van de middelgrote kantoren zijn door twee leden van het onderzoeksteam onderzocht. Deze opzet is gekozen om subjectieve uitleg zoveel mogelijk te voorkomen. Een ervaren medewerker van de webredactie van de NBA heeft nader onderzoek gedaan naar de mate van toegankelijkheid van de transparantieverlagen op de websites van de accountantsorganisaties, waarvan de resultaten zijn opgenomen in hoofdstuk 17.

Waar in dit rapport wordt gesproken over grote, middelgrote en kleine accountantsorganisaties hebben wij de volgende indeling aangehouden:

- Vier grote accountantsorganisaties (omzet wettelijke controles van meer dan Euro 50 miljoen, Deloitte, EY, KPMG, PwC)
- Vier middelgrote accountantsorganisaties (omzet wettelijke controles van Euro 5 tot Euro 50 miljoen, BTB, BDO, GT, Mazars)
- Kleine accountantsorganisaties (omzet wettelijke controles van minder dan Euro 5 miljoen, Accon, HLB, PKF).

De samenstelling van de onderzochte groep kleine accountantsorganisaties over 2013 is gewijzigd ten opzichte van 2011. In 2013, maar niet in 2011, maken Accon en HLB onderdeel uit van de onderzochte populatie, terwijl in 2011, maar niet in 2013, de transparantieverlagen van Extendum en SMA zijn onderzocht.

Aan elk criterium waaraan wordt voldaan hebben wij één punt toegekend. De onderzochte deelgebieden zijn de hoofdstukken 0.1 tot en met 11, zoals opgenomen in de vragenlijst (bijlage). Indien aan alle criteria binnen een deelgebied wordt voldaan, is de score 100%. In hoofdstuk 3 zijn de scores exclusief de bepalingen van de Code per deelgebied weergegeven. Indien bepaalde criteria bij bepaalde accountantsorganisaties niet van toepassing zijn, hebben wij deze voor de bepaling van de score buiten beschouwing gelaten. Zo is Accon niet aangesloten bij een internationaal netwerk en hebben alle middelgrote en kleine AO's geen interne accountantsdienst.

In dit rapport hebben wij de uitkomsten van het onderzoek naar de kwaliteit van de transparantieverlagen 2013 vergeleken met de uitkomsten van het eerdere onderzoek over 2011. Daar de Code nog niet bestond in 2011 hebben wij voor vergelijkingsdoeleinden in de managementsamenvatting van hoofdstuk 3 ook de scores over 2013 weergegeven exclusief de bepalingen van de Code (Score 2013 excl. Code).

De volgende kwalificaties/aanduidingen van scores zijn toegepast:

Scores	Kwalificatie
85% - 100%	Uitstekend
70% - 85%	Goed
55% - 70%	Voldoende
0% - 55%	Onvoldoende

03 | Management-samenvatting

In onderstaande tabel geven wij de scores per onderzocht deelgebied in percentages weer.

Onderzocht deelgebied	Score 2013, incl. Code	Score 2013, excl. Code	Score 2011
Toon aan de top (hoofdstuk 4)	73	nvt	nvt
Commissie Publiek Belang (hoofdstuk 5)	73	nvt	nvt
Beschrijving op hoofdlijnen van de juridische en organisatorische structuur (hoofdstuk 6)	73	80	73
Beschrijving op hoofdlijnen van de organisatiestructuur van het netwerk, indien de AO onderdeel uitmaakt van een netwerk (hoofdstuk 7)	59	59	59
Beschrijving op hoofdlijnen van de beheersstructuur (hoofdstuk 8)	78	86	67
Een beschrijving op hoofdlijnen van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en een verklaring over het al dan niet doeltreffend functioneren van dit stelsel (hoofdstuk 9)	66	77	74
Het tijdstip waarop het stelsel van kwaliteitsbeheersing is geëvalueerd (hoofdstuk 10)	53	61	57
Of het stelsel van kwaliteitsbeheersing voorwerp is geweest van toezicht door de AFM (hoofdstuk 11)	93	93	77
Een verklaring die bevestigt dat intern toezicht op de naleving van onafhankelijkheidsvoorschriften is uitgevoerd (hoofdstuk 12)	82	82	62
Informatie over de grondslag van beloning van de externe accountant (hoofdstuk 13)	66	67	56

Onderzocht deelgebied	Score 2013, incl. Code	Score 2013, excl. Code	Score 2011
De totale omzet van de onderdelen van het netwerk die zich in Nederland bevinden, waarbij de omzet van de accountantsorganisatie wordt verdeeld onder omzet voor wettelijke controles en voor overige dienstverlening (hoofdstuk 14)	67	67	44
Een verklaring over het beleid dat door de accountantsorganisatie wordt gevoerd inzake het op een gestructureerde manier onderhouden van de basiskennis van haar medewerkers en het bijhouden van ontwikkelingen op hun vakgebied (hoofdstuk 15)	82	82	73
Prospectieve informatievoorziening (hoofdstuk 16)	23	23	nvt

De gemiddelde scores geven de gewogen gemiddelden per deelgebied weer.

In de onderstaande tabel geven wij de scores van de AO's van hoog tot laag weer. De scores 2013, exclusief de Code, zijn vergelijkbaar met de scores over 2011.

Ranking	Score 2013, incl. Code	Score 2013, excl. Code	Score 2011
1	EY	EY	Deloitte
2	PwC	PwC	EY
3	KPMG	Deloitte	KPMG
4	BDO/Deloitte	BDO	PwC
5		KPMG	BDO
6	BTB	Accon/BTB	Mazars
7	GT		PKF
8	HLB	HLB	BTB
9	Accon	GT	Extendum /GT/SMA
10	Mazars	Mazars	
11	PKF	PKF	

Belangrijkste bevindingen uit het onderzoek

De transparantieverlagen geven nog geen volledig inzicht in de naleving van de bepalingen van de Code Accountantsorganisaties.

De eerste volzin van bepaling 3.2 van de Code luidt als volgt:

De accountantsorganisatie beschrijft op de website en indien van toepassing in het transparantieverlag op welke wijze de in de Code genoemde waarden (onderdeel 0) en principes (onderdelen 1, 2 en 3) worden toegepast en de bijbehorende bepalingen worden nageleefd.

Dit impliceert dat gekozen is voor het transparantieverlag als hét communicatiedocument over de naleving van de Code. Uit het onderzoek is gebleken dat nog niet alle AO's hiervan doordrongen zijn. Dit zou verband kunnen houden met de formele ingangsdatum van de Code, zijnde 1 juli 2013.

De grote accountantsorganisaties, BDO en BTB geven meer informatie over de naleving van de Code Accountantsorganisaties dan de overige middelgrote en kleine accountantsorganisaties.

Met uitzondering van BTB en BDO geven de middelgrote en kleine accountantsorganisaties minder informatie over de naleving van de bepalingen van de Code Accountantsorganisaties dan de grote accountantsorganisaties.

De kwaliteit van het transparantieverlag 2013 is ten opzichte van 2011 in het algemeen verder toegenomen.

Gesteld kan worden dat de kwaliteit van de transparantieverlagen over 2013 gemiddeld gezien is toegenomen ten opzichte van 2011. Niet alleen de kwaliteit van de transparantieverlagen van de grote kantoren (EY/PwC), maar ook die van de middelgrote kantoren (BDO/BTB) is over 2013 verder toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Met name op de belangrijke deelgebieden die gaan over de interne en externe evaluatie van het kwaliteitsbeheersingsysteem (grote en middelgrote AO's), de onafhankelijkheidsvoorschriften (middelgrote en kleine AO's) en detailleringen van de omzet (grote AO's) zijn belangrijke stappen voorwaarts gemaakt. Een aantal middelgrote en vooral de kleine accountantsorganisaties blijven achter bij deze ontwikkeling.

De balans tussen de beschrijving van het nationale en internationale netwerk is niet altijd in evenwicht.

Opvallend is dat twee grote kantoren (Deloitte/PwC) evenals in 2011 relatief weinig informatie in het transparantieverlag opnemen over hun internationale netwerk. De twee andere grote accountantsorganisaties (EY/KPMG) die daarentegen onderdeel uitmaken van een internationale beheerstructuur en dus feitelijk internationaal zijn georganiseerd geven minder informatie over hun Nederlandse organisatie en netwerk.

De groep middelgrote en kleine kantoren geven relatief weinig informatie over incidenten, schendingen, klachten en claims.

Incidenten, schendingen, klachten en dergelijke geven belangrijke informatie over de werking van het systeem van kwaliteitsbeheersing. Daarom is informatieverstrekking hierover relevant voor de lezers van de transparantieverlagen.

De informatie over kwaliteitsindicatoren is in 2013 niet verbeterd ten opzichte van 2011.

De informatieverstrekking over de kwaliteit van de accountantsorganisaties en meer in het bijzonder over de kwaliteit van de uitgevoerde (wettelijke) controles is een van de kerndoelstellingen van het transparantieverlag. Dergelijke kwaliteitsindicatoren dienen informatie te geven over de input, het proces en de output van de verrichte controles. Wij hebben geconstateerd dat de grote kantoren in hun transparantieverlagen over 2013 en 2011 enige kwantitatieve informatie

hebben verstrekt over de door die kantoren geselecteerde indicatoren. Opvallend is dat vrijwel alle middelgrote en kleine kantoren geen informatie over kwaliteitsindicatoren in hun transparantieverlagen over 2013 en 2011 hebben opgenomen. Naar de mening van de onderzoekers zou er een sectorbrede set van kwaliteitsindicatoren moeten worden ontwikkeld waarover door alle OOB-kantoren wordt gerapporteerd.

Naast de grote accountantsorganisaties geven nu ook de middelgrote en kleine accountantsorganisaties meer inzicht in hun kwaliteitsbeheersingssysteem met betrekking tot onafhankelijkheid.

Artikel 30 Bta vereist niet meer dan een verklaring over het interne toezicht op de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften. De grote kantoren geven op uitstekende wijze informatie over deze voorschriften. Naar onze mening zeer terecht, daar het onafhankelijk optreden van de accountant een van de belangrijkste pijlers van zijn beroepsuitoefening is. Uit de beschrijvingen blijkt dat deze accountantsorganisaties veel energie stoppen in de naleving van de onafhankelijkheidsregels en dat overtredingen zeer serieus worden genomen (sancties). Ook de groep middelgrote en kleine accountantsorganisaties geven in 2013 ten opzichte van 2011 meer informatie over hun kwaliteitssysteem met betrekking tot onafhankelijkheid.

Grote verschillen bij informatieverstrekking over de beloningsgrondslag van externe accountants door de grote accountantsorganisaties enerzijds en de middelgrote en kleine accountantsorganisaties anderzijds.

De kwaliteit van de informatieverstrekking rondom de grondslagen voor de beloning van de externe accountant is bij de grote kantoren toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. De beloningsmethodiek is vaak helder beschreven; aangegeven wordt welke de kernaspecten zijn waaraan de externe accountant een bijdrage moet leveren, waaronder kwaliteit en vaktechniek. Dit beoordelingsproces mondt uit in een rating die bepalend is voor de uiteindelijke beloning. De middelgrote en kleine accountantsorganisaties, met uitzondering van BDO, maken daarentegen bij de beoordeling en het toekennen van bijvoorbeeld bonussen een minder duidelijke koppeling naar kwaliteitscriteria en blijken minder goed in staat de grondslagen van beloning uiteen te zetten. Deze koppeling kan duidelijk nog inzichtelijker gemaakt worden.

De minimale wettelijke vereisten waaraan transparantieverlagen moeten voldoen worden niet in alle gevallen binnen de groep middelgrote en kleine accountantsorganisaties nageleefd.

De volgende bepalingen van artikel 30 van het Bta zijn niet in alle gevallen nageleefd:

- het opnemen van de verklaring van de beleidsbepalers over het doeltreffend functioneren van het systeem van kwaliteitsbeheersing.
  - het opnemen van een eenduidige verklaring over het beleid dat door de accountantsorganisatie wordt gevoerd inzake het op een gestructureerde manier onderhouden van de basiskennis van haar medewerkers en het bijhouden van ontwikkelingen op hun vakgebied.
-

04 | Toon aan de top

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	Accon			BDO
	BTB			HLB
	Deloitte			Mazars
	EY			
	GT			
	KPMG			
	PKF			
	PwC			
Score 2011	nvt	nvt	nvt	nvt

Bevindingen

A. Algemeen

In deze rubriek is één vraag opgenomen over de tone at the top. Deze vraag maakte geen onderdeel uit van het onderzoek naar de kwaliteit van de transparantieverlagen over 2011.

B. Toon aan de top (Code 0.1)

Toon aan de top is een belangrijke succesfactor voor het bereiken van de kwaliteitsdoelstellingen van de accountantsorganisatie, omdat het gedrag van de medewerkers erdoor wordt beïnvloed. De in de volgende hoofdstukken opgenomen

aandachtspunten hebben veelal het karakter van 'harde' beheersingsmaatregelen, die uiteraard van belang zijn, maar feitelijk zijn gebaseerd op de 'toon aan de top'. Een gedragscode is bijvoorbeeld een van de middelen om de toon aan de top te doen doorklinken in de organisatie. Gericht op kwaliteit gaat het om de vraag hoe de beleidsbepalers erin slagen een cultuur te creëren, waarin wordt voldaan aan vooraf vastgestelde kwaliteitseisen. Het transparantieverlag is het document bij uitstek om hierover te rapporteren.

Alle grote AO's en de meerderheid van de overige AO's rapporteren over de toon aan de top.

Enkele voorbeelden die wij in de transparantieverlagen hebben aangetroffen zijn:

- het uitdragen van ethische normen door partners, directors en (senior) managers
- actieve betrokkenheid van partners bij de planning en uitvoering van de opdrachten
- nieuwsbrieven en postercampagnes van de beleidsbepalers
- periodiek de gedragscode onder de aandacht brengen van de staf
- duidelijke communicatie via korte lijnen, bijvoorbeeld via discussieavonden
- het onderstrepen van het belang van kwaliteit bij reviews en personeelsbeoordelingen

05 | Commissie Publiek Belang

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	BTB			Accon
	BDO			HLB
	Deloitte			PKF
	EY			
	GT			
	KPMG			
	Mazars			
	PwC			
Score 2011	nvt	nvt	nvt	nvt

Bevindingen

A. Algemeen

Deze rubriek bevat één vraag over de aanstelling van een Commissie Publiek Belang naar aanleiding van de Code Accountantsorganisaties. Deze vraag maakt geen onderdeel uit van het onderzoek naar de kwaliteit van de transparantieverlagen over 2011. De overige vragen met betrekking tot de Code zijn opgenomen in de specifieke rubrieken waarop deze betrekking hebben (zie hierna).

B. Commissie Publiek Belang (Code 2.2)

Bepaling 2.2 van de Code vereist de aanstelling van de Commissie Publiek Belang als subcommissie van het toezicht-houdend orgaan (Raad van Commissarissen, RvC) dan wel als een separaat orgaan. De leden van de Commissie Publiek Belang moeten specifiek toezien op de waarborging van het publieke belang van de accountantsverklaring. Daartoe moeten zij worden betrokken bij alle onderdelen van het kwaliteitsbeheersingsstelsel, zoals bijvoorbeeld de bestuurlijke besluitvorming, het beloningssysteem, risicomanagement e.d. Bepaling 2.5 van de Code vereist een verslag van bevindingen door de Commissie Publiek Belang aan het toezichthoudend orgaan van de AO. In de onderstaande tabel geven wij per AO nadere informatie over de Commissie Publiek Belang, zoals wij die in de transparantieverslagen hebben aangetroffen.

AO	Aangesteld d.d.	Verslag van bevindingen	Leden		
			Extern	Intern	Relatie met RvC
Accon	Zal in 2014 gebeuren	nvt	nvt	nvt	nvt
BTB	24 juni 2013	ja	1	2	Het interne lid is ook lid van RvC
BDO	2013	ja	1	2	Subcommissie van RvC
Deloitte	April 2013	ja	0	4	Subcommissie van RvC
EY	1 juli 2013	ja	0	3	nvt
GT	1 juli 2013	ja	1	2	Subcommissie van RvC
HLB	Geen info	Geen info	Geen info	Geen info	Geen info
KPMG	Drie jaar geleden als onderdeel van KPMG Europe LLP	ja, opgenomen in het transparantieverslag van KPMG Europe LLP, waarnaar wordt verwezen.	0	3	Geen onderdeel van RvC
Mazars	Geen info	Komt in 2013/2014, het transparantieverslag 2012/2013 beslaat de periode 1 september 2012-31 augustus 2013	0	2	Subcommissie van de internationale Group Governance Council
PKF	Heeft de Code AO niet ingevoerd	Heeft de Code AO niet ingevoerd	Heeft de Code AO niet ingevoerd	Heeft de Code AO niet ingevoerd	Heeft de Code AO niet ingevoerd
PwC	1 juli 2013	Komt in 2013/2014, het transparantieverslag 2012/2013 beslaat de periode 1 juli 2012-30 juni 2013	2	4	De interne leden zijn ook lid van de Local Oversight Board

Sommige AO's geven in hun transparantieverlag een enkele opsomming van de taken van de Commissie Publiek Belang of van de activiteiten die voortvloeien uit de Code of vermelden dat zij aan de eisen van de Code hebben voldaan. Dergelijke vermeldingen schieten tekort in het geven van het inzicht aan de lezer van het transparantieverlag; veel relevanter is dat wordt weergegeven op welke wijze (hoe) inhoud is gegeven aan de eisen van de Code (Code 3.2).

Best practice

BTB en PwC hebben in een bijlage bij het transparantieverlag per onderdeel van de Code aangegeven op welke wijze zij de bepalingen hebben geïmplementeerd met verwijzing naar de relevante pagina's van het transparantieverlag of de website. EY heeft op heldere wijze de escalatieprocedure van de Commissie Publiek Belang beschreven.

Verbeterpunt

- a. Vermelding in het transparantieverlag op welke wijze inhoud is gegeven aan de naleving van de Code (Code 3.2).

06 | Juridische en organisatorische structuur

Beschrijving op hoofdlijnen van de juridische en organisatorische structuur.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	Accon	BDO	EY	GT
		BTB	HLB	
		Deloitte	KPMG	
		Mazars		
		PKF		
		PwC		
Score 2011	Extendum	BTB	BDO	
		Deloitte	EY	
		PKF	GT	
		PwC	KPMG	
		SMA	Mazars	

Bevindingen

De score over 2013 is ten opzichte van 2011 min of meer gelijk gebleven. Bij geen van de AO's is beschreven hoe de wijze van besluitvorming door de bestuurlijke organen plaatsvindt en welk quorum daarbij vereist is. Bij de kleine AO's zijn vaak niet het aantal partners en de in Nederland verbonden entiteiten vermeld.

Extendum heeft over 2013 geen OOB-vergunning meer.

Alle AO's met uitzondering van KPMG geven een heldere beschrijving van de organisatorische structuur.

De beschrijving van de juridische structuur vermeldt de rechtsvorm van de accountantsorganisatie en van de andere entiteiten die deel uitmaken van het Nederlandse en internationale netwerk. Ook is informatie verstrekt over de entiteiten die de meerderheid van stemmen hebben in de accountantsorganisatie.

De aangetroffen beschrijvingen van de organisatorische structuur betreffen de inrichting van de accountantsorganisatie zelf, met een duidelijke positionering van het beleidsbepalende bestuur, van de compliance officer, de afdeling vaktechniek en de opdrachtverantwoordelijke externe accountants.

Alle accountantsorganisaties met uitzondering van PKF en GT geven in schematische vorm de juridische structuur weer. Dergelijke schema's dragen bij aan het inzicht in de relaties tussen de juridische entiteiten onderling. EY en enige middelgrote en kleine AO's verstrekken geen schema van de organisatiestructuur. Dergelijke schema's geven snel inzicht in de organisatorische relaties en de samenhang tussen de bestuurlijke, toezichthoudende en uitvoerende organen.

Tenslotte dienen wijzigingen in de organisatorische en juridische structuur onder de aandacht van de lezer van het transparantieverslag te worden gebracht. In de gevallen dat er geen wijzigingen hebben plaatsgevonden, is het zinvol hierover een expliciete mededeling te doen. Dergelijke mededelingen hebben wij weinig aangetroffen.

Verbeterpunten

- a. Informatie over de wijze van besluitvorming door de bestuurlijke en toezichthoudende organen, inclusief het vereiste quorum
- b. Informatie over het aantal partners en de in Nederland verbonden entiteiten
- c. Opnemen van schema's betreffende de organisatorische en juridische structuur van de AO en het Nederlandse netwerk
- d. Informatie over wijzigingen in de organisatorische en juridische structuur; indien er zich geen wijzigingen hebben voorgedaan dient dit expliciet te worden vermeld.

07 | Organisatiestructuur van het netwerk

Beschrijving op hoofdlijnen van de organisatiestructuur van het netwerk, indien de accountantsorganisatie onderdeel uitmaakt van een netwerk.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	EY	KPMG	BTB	BDO
	Mazars			Deloitte
	PKF			GT
				HLB
				PwC
Score 2011	KPMG	BTB	EXtendum	BDO
	Mazars	EY		Deloitte
				GT
				PKF
				PwC

Bevindingen

Bij dit onderdeel worden veelal beschrijvingen gegeven van het internationale netwerk, terwijl bij hoofdstuk 5 het Nederlandse netwerk wordt beschreven. Opvallend is de spreiding in informatie die wordt verstrekt over het internationale netwerk en de relatie van de accountantsorganisatie met dat netwerk. Ook valt op dat naast BDO, HLB en GT ook PwC en Deloitte net als in 2011 vrijwel geen informatie verstrekken over het internationale netwerk. Dit kan verband houden met de meer nationale aansturing van deze AO's. Desondanks zouden ook deze AO's als wereldwijde spelers meer inzicht

moeten geven in hun internationale netwerk. Slechts een deel van de accountantsorganisaties geeft nadere informatie over de verschillende beleidsbepalende organen, de benoemingen van leden van deze organen en hun rol binnen het internationale netwerk.

BDO verwijst voor meer informatie over het internationale netwerk naar de website van de internationale organisatie. Wij achten een dergelijke verwijzing niet op zijn plaats en hebben hieraan geen score toegekend. Het transparantieverlag moet een zelfstandig leesbaar document blijven.

Slechts één grote (EY) en één middelgrote AO (BTB) geven een structuurschema van het internationale netwerk weer. Een dergelijk schema geeft naast een beschrijving snel inzicht in de vaak complexe internationale structuur waarvan de AO onderdeel uitmaakt.

Binnen het internationale netwerk worden in alle gevallen bindende kwaliteitsstandaarden vastgesteld op het gebied van assurance, risico- en kwaliteitsmanagement, alsmede de mondiale strategie. Ook wordt in een aantal gevallen expliciet vermeld dat er geen sprake is van aansprakelijkheid tussen 'member firms' onderling.

Verbeterpunten

- a. Opnemen van structuurschema's van het internationale netwerk
- b. Meer informatie over het internationale netwerk opnemen.

08 | Beheersstructuur

Beschrijving op hoofdlijnen van de beheersstructuur.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	BDO	BTB	Accon	
	Deloitte	GT	Mazars	
	EY	HLB		
	PwC	KPMG		
		PKF		
Score 2011	BDO	BTB	GT	Extendum
		Deloitte	KPMG	Mazars
		EY	SMA	PKF
				PwC

Bevindingen

De scores zijn over 2013 verbeterd ten opzichte van 2011. In meer gevallen zijn de namen van de leden van de beleidsbepalende organen genoemd en zijn de relaties tussen de bestuurlijke organen duidelijker beschreven. Ook is meer informatie verstrekt over de bepaling van het lidmaatschap van de belangrijkste bestuurlijke organen en commissies. Bij de beschrijving van de beheersstructuur worden in alle gevallen de beleidsbepalende organen geduid. In alle gevallen wordt de compliance officer genoemd, die direct verantwoordelijk is voor het toezicht op de naleving van het kwaliteitsbeleid en het stelsel van kwaliteitsbeheersing.

Code Accountantsorganisaties

In deze rubriek zijn twee vragen opgenomen die betrekking hebben op de Code; een vraag over de verantwoording van de bestuurlijke inrichting (Code 0.3) en een vraag over de publicatie op de website van het beleid dat ten grondslag ligt aan de beloning van bestuurders met de vermelding dat de capaciteit om invulling te geven aan het publieke belang van overwegend belang is bij de benoeming, beoordeling en beloning van bestuurders (Code 1.2). Als enige AO heeft PwC in haar transparantieverlag verwezen naar haar website voor het beleid met betrekking tot de beloning van bestuursleden.

Verbeterpunten

- a. Wij bevelen de middelgrote en kleine AO's aan de redenen van mutaties van beleidsbepalers in het transparantieverlag te vermelden.
- b. Naleving van bepaling 1.2 van de Code.

09 | Stelsel van kwaliteitsbeheersing

Een beschrijving op hoofdlijnen van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en een verklaring over het al dan niet doeltreffend functioneren van dit stelsel.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	BDO	BTB	Accon	
	Deloitte	GT	Mazars	
	EY	HLB		
	PwC	KPMG		
		PKF		
Score 2011	BDO	BTB	GT	Extendum
		Deloitte	KPMG	Mazars
		EY	SMA	PKF
				PwC

Bevindingen

A. Algemeen

De score in 2013, exclusief de Code, is licht verbeterd ten opzichte van 2011.

Alle verslagen geven aan dat het kwaliteitsbeleid een uitwerking is van de visie van de leiding van de accountantsorganisatie. Vaak is expliciet aangegeven dat een cultuur wordt bevorderd waarin kwaliteit voorop staat.

Veel accountantsorganisaties geven aan dat een cultuur van kwaliteitsbesef op het gebied van vaktechniek, maar ook op de gebieden ethiek en integriteit in hoge mate wordt gestimuleerd door de 'toon aan de top', via een gedragscode en door het organiseren van bijeenkomsten en door reviews. Vermeld is dat kwaliteit een belangrijke factor is voor het personeels- en beloningsbeleid. Uit alle verslagen blijkt een actief opleidingsbeleid voor medewerkers. Duidelijk blijkt ook dat het kwaliteitsbeleid is vastgelegd, toegankelijk is, wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast. Ook de samenhang tussen het kwaliteitsbeleid, het personeelsbeleid en het commerciële beleid wordt op sommige plaatsen extra benadrukt.

Het stelsel van kwaliteitsbeheersing wordt duidelijk in hoofdlijnen beschreven. De gehanteerde standaarden, procedures en interne richtlijnen geven informatie over de opzet van het systeem van kwaliteitsbeheersing. In de meeste transparantieverlagen is nadere informatie verstrekt over het menselijk kapitaal. Hieruit kan worden opgemaakt dat veel energie wordt gestoken in de kwaliteit en integriteit van de medewerkers van de accountantsorganisatie.

Bij PKF ontbreekt de verklaring van de beleidsbepalers over het doeltreffend functioneren van het systeem van kwaliteitsbeheersing.

Onderdelen die worden toegelicht zijn het aannemebeleid, introductieprogramma's, opleidingen en ontwikkelingsprogramma's (zowel vaktechnisch als persoonlijke vaardigheden) en beoordelingssystemen. In het algemeen laten de transparantieverlagen zien dat:

- Eén externe accountant eindverantwoordelijk is voor de uitvoering van de wettelijke controle;
- De uitvoering van de wettelijke controle op basis van interne kwaliteitsstandaarden moet plaatsvinden (bijv een vastgestelde audit-methodologie of een handboek kwaliteit, dat vaak ook in belangrijke mate is aangepast tov eerdere versies);
- De controleteams dusdanig worden samengesteld dat over de benodigde kennis kan worden beschikt;
- In bepaalde gevallen de vaktechnische bureaus moeten worden geconsulteerd;
- Er accreditatie-vereisten gelden voor de uitvoering van wettelijke controles in bepaalde sectoren of voor jaarrekeningen die op basis van IFRS zijn opgesteld;
- De eindverantwoordelijke partner moet toezien op de goede uitvoering door de medewerkers.

Best practices

EY heeft in het boekjaar 2012/2013 een nieuw panel opgericht, te weten het Error Evaluation Panel, met als doelstelling tot een consistente analyse en correctie van fouten te komen. Audit teams zijn verplicht om potentiële fundamentele of materiële fouten in financiële overzichten ter consultatie aan dit panel voor te leggen. Hiermee wordt meer bewustwording en kwaliteitsverhoging beoogd.

Deloitte heeft gekozen voor 'champions in quality'; de professional die het beste voorbeeld heeft gegeven van een professioneel-kritische instelling, de professional die de beste controle van een groepsaudit heeft geleverd, de beste auditmanager of seniormanager en de beste auditmedewerker. Deloitte geeft voorts een overzicht met voorbeelden van waarborgen voor het beheersen van risico's in de audit. Het gaat hier om waarborgen voorafgaand aan, tijdens en na afloop van de controle.

Deloitte en een aantal andere AO's geven een overzicht van het aantal consultaties verdeeld over de diverse vaktechnische gebieden. Ook geven zij specifiek aan wanneer een consultatie bij het vaktechnische bureau verplicht is. Deloitte geeft in haar transparantieverlag weer hoe inhoud wordt gegeven aan 'risk reporting' richting de toezichthoudende organen van haar klanten. Hiermee wordt het risicomanagementproces en het risicoprofiel van de organisatie van de klant (visueel) inzichtelijk gemaakt. Ook PwC geeft in haar transparantieverlag voorbeelden van heldere communicatie in de vorm van schema's en grafieken met betrekking tot de evaluatie van de interne beheersing, de volwassenheid van general IT controls, geïdentificeerde risico's en de kwaliteit van kritische schattingen.

B. Acceptatie en continuering van cliëntrelaties en specifieke opdrachten

In het algemeen worden de algemene uitgangspunten, de procedures en systemen die hierbij van belang zijn duidelijk weergegeven. Het accepteren van nieuwe opdrachten en het continueren van bestaande opdrachten maken veelal onderdeel uit van het risicobeleid van de AO.

Best practices

EY classificeert alle nieuwe en bestaande opdrachten naar risicocategorie (close monitoring, moderate risk en low risk) en vermeldt daarbij de aantallen en percentages. Ook Deloitte verstrekt een overzicht met de uitkomsten van de 'portfolio risk review'. Deze review is gericht op het identificeren van cliënten en/of opdrachten die Deloitte kwetsbaar kunnen maken, met als doel om vast te kunnen stellen dat Deloitte de juiste beheersmaatregelen treft. Deloitte geeft daarnaast inzicht in het aantal tussentijds beëindigde opdrachten, zoals door Deloitte gemeld bij de AFM. Hierbij geeft Deloitte een aantal voorbeelden van de redenen van beëindiging. Ook Mazars en Accon melden het aantal beëindigde opdrachten onder vermelding van de redenen daarvan.

C. Verwijzing naar de naleving van wet- en regelgeving

Van de groep middelgrote en kleine AO's vermelden alleen Accon, GT en HLB expliciet de naleving van de geldende wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de Wta, Bta, NVCOS of de ISAs van IFAC. Slechts in één geval (PwC) is in het transparantieverlag opgenomen dat alle relevante wet- en regelgeving, inclusief de Wta en onafhankelijkheidsregelgeving, jaarlijks door de externe accountants moet worden bevestigd.

D. Gedragscode (bepaling 0.2 van de Code)

Bij de groep grote AO's maakt alleen Deloitte geen melding van een gedragscode.

De meeste andere accountantsorganisaties geven aan dat een cultuur van kwaliteitsbesef op het gebied van vaktechniek, maar ook op de gebieden van ethiek en integriteit in hoge mate wordt gestimuleerd door de 'toon aan de top'; nader uitgewerkt in een gedragscode. Naast de enkele vermelding van het bestaan van een gedragscode eist bepaling 0.2 van de Code AO's eveneens informatie over de handhaving en evaluatie van de gedragscode en een vermelding dat de gedragscode op de website van de AO wordt gepubliceerd. Aan deze laatste drie vereisten wordt in de meerderheid van de gevallen niet voldaan.

E. Incidenten, schendingen, klachten, tuchtrechtgedingen en claims (bepalingen 1.6 en 3.2 van de Code)

Evenals over 2011 is in de onderzochte transparantieverlagen informatie opgenomen over incidenten, schendingen, klachten, tuchtrechtgedingen en claims. Bij vier van de zeven middelgrote en kleine kantoren hebben wij echter geen informatie aangetroffen over mogelijke claims (aard, stand van zaken en verwachte afloop). Ook geven relatief veel AO's in deze groep geen informatie over schendingen en ontvangen klachten. In de gevallen dat geen sprake is van claims, schendingen en klachten dient hiervan expliciet melding te worden gemaakt in het transparantieverlag.

Best practices

Alle door BDO geregistreerde overtredingen worden uit oogpunt van transparantie gepubliceerd in interne nieuwsbrieven.

F. Kwaliteitsindicatoren

De informatieverstrekking over de kwaliteit van de accountantsorganisatie en meer in het bijzonder over de kwaliteit van de uitgevoerde (wettelijke) controles is een van de kerndoelstellingen van het transparantieverlag. Een moeilijk vraagstuk hierbij is hoe deze kwaliteit meetbaar kan worden gemaakt, met andere woorden welke kwaliteitsindicatoren zijn hierbij relevant? Dergelijke kwaliteitsindicatoren dienen informatie te geven over de input, het proces en de output van de verrichte controles. In de brochure 'Meer transparantie in Transparantieverlagen' van de NBA zijn voorbeelden van kwaliteitsindicatoren gegeven. Wij hebben geconstateerd dat de grote kantoren in hun transparantieverlagen over 2012/2013 evenals over 2010/2011 enige kwantitatieve informatie hebben verstrekt over de hier bedoelde indicatoren. Opvallend is dat vrijwel alle niet-grote kantoren geen informatie over kwaliteitsindicatoren in hun transparantieverlagen over 2013 en 2011 hebben opgenomen.

Wij noemen de volgende voorbeelden:

- het gemiddeld aantal opleidingsuren per medewerker (PwC, Deloitte, KPMG, EY, BDO)
- het personeelsverloop (PwC, EY, KPMG)
- de bezetting van het bureau Vaktechniek (PwC, Deloitte, EY, BTB)
- de bezetting van het 'Reputation and Risk Leader Office' (Deloitte)
- het gemiddelde percentage uren per controle-opdracht, besteed door (senior) professionals (Deloitte, PwC, EY, BDO)
- de uitkomsten van dossierreviews (vrijwel alle kantoren)
- het ziekteverzuimpercentage en de verzuimfrequentie (BTB)

Ten opzichte van 2011 zien wij geen verbetering en toename van de rapportering over kwaliteitsindicatoren. Deloitte rapporteerde in 2011 nog over de gemiddelde omzet per omzetklasse wettelijke controle per externe accountant en over de gemiddelde span of control en het aantal wettelijke controles per externe accountant. Een soortgelijke rapportering over 2013 hebben wij niet aangetroffen.

Naar de mening van de onderzoekers zou er een sectorbrede set van kwaliteitsindicatoren moeten worden ontwikkeld waarover door alle OOB-kantoren wordt gerapporteerd.

Code Accountantsorganisaties

In deze rubriek zijn vier nieuwe vragen opgenomen die betrekking hebben op de Code Accountantsorganisaties. Deze vragen betreffen:

- Informatieverstrekking over de wijze van verankering van het publieke belang in de besluitvorming (Code 1.5)
- Vermelding van de belangrijkste risico's gerelateerd aan de strategie van de AO (Code 1.5)
- vermelding van de opzet en werking van het risicobeheersingssysteem (Code 1.5)
- Verankering van het publieke belang van de accountantsverklaringen in de bestuurlijke afwegingen en besluitvorming (Code 1.1).

De AO's die naar onze mening over alle vier onderwerpen afdoende informatie hebben gegeven zijn BTB, EY en PwC. De AO's die over geen enkel onderwerp informatie in het transparantieverlag hebben opgenomen zijn BDO, Deloitte, GT, HLB, Mazars en PKF.

Bepaling 1.5 van de Code vereist onder andere nadere informatie over de wijze van verankering van het publieke belang in de besluitvorming. Bepaling 1.1 bevat een soortgelijke eis, maar zoomt wel meer in op de accountantsverklaring. Een aantal AO's heeft aangegeven het belang van de gebruikers van financiële informatie voorop te stellen door het hanteren van een zodanig kwaliteitsbeleid dat het belang van deze gebruikers en het maatschappelijk verkeer als geheel niet wordt geschaad. Zij geven expliciet aan dat het publieke belang van de uitingen van de accountant altijd prevaleert boven het commerciële belang van de AO en haar netwerk. Prioritering van het publieke belang binnen de AO kan via meerdere kanalen plaatsvinden, zoals via de toon aan de top, trainingen, het besluitvormingsproces van beleidsmakers, via het bureau vaktechniek en door middel van reviews en compliance tests.

Best practices

PwC geeft in een tabel de risico's weer met een uitleg waarom het een risico is met daarnaast de maatregelen die de risico's moeten mitigeren. Ook KPMG benoemt de risico's met vermelding van de mogelijke impact daarvan en de mitigerende maatregelen. Tenslotte geeft ook BTB een overzicht van de belangrijkste risico's en de maatregelen om deze te mitigeren.

Verbeterpunten

- a. De door artikel 30 lid 1d van het Bta voorgeschreven tekst van de verklaring over het doeltreffend functioneren van het systeem van kwaliteitsbeheersing dient ongewijzigd in het transparantieverlag te worden opgenomen.
- b. Informatieverstrekking door de middelgrote en kleine AO's over de naleving van de geldende wet- en regelgeving.
- c. Naast de enkele vermelding van het bestaan van een gedragscode eist bepaling 0.2 van de Code AO's eveneens informatie over de handhaving en evaluatie van de gedragscode en een vermelding dat de gedragscode op de website van de AO wordt gepubliceerd. Aan deze laatste drie vereisten wordt in de meerderheid van de gevallen niet voldaan.
- d. Informatieverstrekking door middelgrote en kleine kantoren over mogelijke claims (aard, stand van zaken en verwachte afloop), schendingen en ontvangen klachten. In de gevallen dat geen sprake is van claims, schendingen en klachten dient hiervan expliciet melding te worden gemaakt in het transparantieverlag.
- e. Het opnemen van meer kwaliteitsindicatoren in de transparantieverlagen, ook door de groep middelgrote en kleine AO's.
- f. Meer onderzoek is nodig naar passende kerncijfers (niet-financiële informatie) die inzicht geven in de werking van de kwaliteitssystemen van de AO's.
- g. Naleving van de bepalingen 1.1 en 1.5 van de Code.

10 | Evaluatie van het stelsel van kwaliteitsbeheersing

Het tijdstip waarop het stelsel van kwaliteitsbeheersing is geëvalueerd.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code		Deloitte	BTB	Accon
		PwC	BDO	GT
			EY	HLB
			KPMG	Mazars
				PKF
Score 2011	Deloitte	BDO	BTB	EY
		PwC	KPMG	GT
			Mazars	PKF
			SMA	

Bevindingen

A. Algemeen

De criteria die betrekking hebben op een interne accountantsdienst en een Raad van Commissarissen hebben wij vanwege de beperkte omvang van de middelgrote en kleine kantoren bij de bepaling van de scores van deze kantoren buiten beschouwing gelaten, indien deze kantoren geen melding maken van de hiervoor genoemde gremia. Desondanks vallen de scores bij de groep kleine accountantsorganisaties evenals over 2011 laag uit. Deze gemiddelde lage score wordt veroorzaakt door de zeer lage score van PKF en de lage score van Accon in deze rubriek. Deze lage scores hebben betrekking op de onderdelen:

- vermelding van het tijdstip waarop het interne systeem van kwaliteitsbeheersing is geëvalueerd (Accon)
- vermelding van de uitkomsten van interne kwaliteitsreviews, de getroffen maatregelen en de beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van de compliance officer (PKF)
- vermelding van klanttevredenheidsonderzoeken (Accon, PKF)
- vermelding van het aantal gereviewde controledossiers (Accon, PKF)

B. Interne kwaliteitsreviews (Code 3.2)

De compliance officer evalueert het stelsel van kwaliteitsbeheersing. In alle transparantieverslagen met uitzondering van PKF wordt melding gemaakt van kwaliteitsreviews en opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen. Kwaliteitsreviews omvatten in een aantal gevallen operationele audits naar de effectiviteit van het interne systeem van kwaliteitsbeheersing, aangetroffen overtredingen en mogelijkheden voor verdere verbetering. Vaak is vermeld dat de uitkomsten van de reviews binnen de AO worden gecommuniceerd naar de professionele staf, bijvoorbeeld via aanvullende trainingen en dat opvolging van de verbeterpunten door de compliance officer wordt bewaakt. Sommige accountantsorganisaties vermelden een sanctiebeleid voor het niet opvolgen van verbeterpunten en het niet naleven van het interne systeem van kwaliteitsbeheersing. Hiermee wordt inzicht gegeven in de werking van het kwaliteitsbeheersingssysteem.

De interne reviews hebben tot de volgende maatregelen (niet limitatief) geleid:

- Een betere documentatie van het verrichte controlewerk (audit strategie, audit trail, communicatie met andere accountants e.d.)
- Het concentreren van sectorspecifieke support bij de afdeling vaktechniek
- Het onder de aandacht brengen van de bevindingen aan de professionele staf
- Betere instructies aan de reviewers
- Coaching van externe accountants met een onvoldoende score op kwaliteit

Best practices

Een aantal AO's, waaronder Accon, voert de voor OOB-opdrachten voorgeschreven opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen (OKB) niet alleen uit voor OOB-opdrachten, maar ook voor andere opdrachten die aan vooraf vastgestelde criteria voldoen (nieuwe opdrachten, opdrachten met een verhoogd risico e.d.). Ook heeft een aantal AO's ervoor gekozen de OKB's niet alleen aan het einde van de controle uit te voeren, maar ook tussentijds bij afronding van bijvoorbeeld de planningfase of de interimcontrole om zodoende tijdig verbeterpunten te signaleren.

Naar aanleiding van een opmerking van de AFM heeft Accon besloten intern vervolgonderzoek te doen naar de verslaggeving over financiële instrumenten in de jaarrekeningen van haar klanten.

C. Compliance officer

In alle gevallen met uitzondering van PKF wordt melding gemaakt van een compliance officer die toeziet op de naleving van het kwaliteitsbeleid en die aan de beleidsbepalers verantwoording verschuldigd is. Overigens is de aanstelling van een compliance officer een wettelijke verplichting voor accountantsorganisaties die wettelijke controles bij OOB's uitvoeren. In de meeste gevallen wordt nader ingegaan op de taken van de compliance officer, waaronder toezicht op naleving van de Wta, de Wwft, onafhankelijkheid, integriteit en afhandeling van klachten.

D. Interne accountantsdienst

Twee accountantsorganisaties (Deloitte, PwC) maken melding van een interne accountantsdienst (IAD) die ten behoeve van de beleidsbepalers onderzoek doet naar aspecten van het interne kwaliteitssysteem. Deze AO's beschrijven wel-

ke gebieden door de IAD zijn onderzocht, wat de uitkomsten van deze audits en compliance onderzoeken zijn geweest. Daarnaast geeft Deloitte nog inzicht in de getroffen maatregelen. PwC vermeldt dat de bevindingen van de IAD niet van materiële aard waren.

E. Toezichthoudend orgaan (Code 2.1)

Zeven accountantsorganisaties melden de aanwezigheid van een toezichthoudend orgaan (Raad van Commissarissen of Raad van Toezicht) ten opzichte van drie AO's in 2011. Deze toename betreft het segment middelgrote en kleine AO's.

Onderstaand geven wij een overzicht van de samenstelling van de Raden van Commissarissen:

Kantoor	Interne leden	RvC Externe leden	Totaal leden
PwC	7	0	7
Deloitte	3	4	7
KPMG	5	0	5
BDO	3	2	5
GT	3	2	5
BTB	3	0	3
HLB	0	3	3

In de groep middelgrote en kleine AO's geeft alleen BDO inzicht in de vergaderfrequentie van het toezichthoudend orgaan en de besproken onderwerpen.

F. Klanttevredenheidsonderzoeken

Slechts vijf van de elf onderzochte transparantieverlagen maken melding van plaatsgevonden klanttevredenheidsonderzoeken. In een aantal gevallen wordt de uitkomst van dergelijke onderzoeken in een score weergegeven, mede in relatie tot het voorgaande jaar. De follow-up van de resultaten van dergelijke onderzoeken wordt niet in alle gevallen vermeld. Waar wij wel een beschrijving van de follow up hebben aangetroffen is aangegeven dat een terugkoppeling naar het controleteam heeft plaatsgevonden en dat urgente kwesties direct door de betrokken externe accountant moeten worden opgevolgd.

G. Aantal en cyclus gereviewde controledossiers

Alle AO's met uitzondering van Accon en PKF hebben het aantal gereviewde controledossiers vermeld. Verder hebben zij inzicht gegeven volgens welke cyclus de reviews plaatsvinden.

Code Accountantsorganisaties

De in deze rubriek opgenomen nieuwe vragen vanuit de Code Accountantsorganisaties betreffen vragen over medewerkerstevredenheidsonderzoeken (Code 1.4), de vermelding van de belangrijkste bevindingen van de Commissie Publiek Belang inzake de waarborging van het publieke belang (Code 3.3), het afleggen van verantwoording over de dialoog met belanghebbenden (Code 3.4) en de betrokkenheid van de Commissie Publiek Belang bij die dialoog (Code 3.4).

A. Medewerkerstevredenheidsonderzoeken (Code 1.4)

Met uitzondering van Deloitte vermelden de grote AO's in hoofdlijnen de uitkomsten van medewerkerstevredenheidsonderzoeken, waarbij alleen PwC tevens inzicht geeft in de opvolging van de uitkomsten van het onderzoek. Van de overige AO's melden alleen BTB en HLB medewerkerstevredenheidsonderzoeken. Door middel van medewerkerstevredenheidsonderzoeken kan inzicht worden verkregen in hoe medewerkers tegen de organisatie aankijken en waar zij ruimte voor verbetering zien. Op deze wijze vindt een goede afstemming plaats tussen de doelstellingen van de organisatie en de medewerkers.

Best practice

Bij PwC brengen medewerkers in de business units businessunitmanagementletters uit. Deze zijn gericht aan de partners en directors en bevatten observaties en adviezen van medewerkers over de algehele gang van zaken binnen de business unit.

B. Bevindingen van de Commissie Publiek Belang inzake de waarborging van het publieke belang (Code 3.3)

Bij alleen BDO, Deloitte, EY en KPMG hebben wij hierover informatie aangetroffen. PwC heeft per 1 juli 2013 een Commissie Publiek Belang ingesteld en geeft aan dat in het transparantieverslag 2013/2014 een verslag van bevindingen van deze commissie zal worden opgenomen. Ook Mazars vermeldt dat in het transparantieverslag 2013/2014 een dergelijk verslag van bevindingen zal worden opgenomen. Een verslag van de Commissie Publiek Belang, waarin enkel een opsomming van doelstellingen en taken is opgenomen geeft nog geen inzicht in de daadwerkelijke bevindingen van de Commissie Publiek Belang. Het gaat erom welke onderwerpen zijn besproken en welke activiteiten zijn verricht en tot welke resultaten die hebben geleid.

C. Het afleggen van verantwoording over de dialoog met belanghebbenden (Code 3.4)

Alle vier grote AO's hebben het belang hiervan in hun transparantieverslagen tot uitdrukking gebracht. Van de overige AO's geeft alleen BTB informatie over de dialoog met belanghebbenden. De betrokkenheid hierbij van de Commissie Publiek Belang wordt slechts bij drie van deze vijf AO's in de transparantieverslagen tot uitdrukking gebracht.

D. Taken en bevoegdheden van de Commissie Publiek Belang (charter) en publicatie van relevante documenten op de website (Code 2.3 en 3.1)

Bepaling 2.3 van de Code vereist dat de taken en bevoegdheden van de Commissie Publiek Belang worden vastgelegd in een charter en dat deze charter op de website van de AO wordt gepubliceerd. Opvallend is dat slechts een kleine meerderheid van de AO's hiervan melding maakt in het transparantieverslag. Slechts twee AO's (BTB en PwC) vermelden dat de gecontroleerde jaarrekening, het jaarverslag en het verslag van het toezichthoudend orgaan (Code 3.1) op hun website is gepubliceerd.

Best practice

KPMG geeft in het kader van de dialoog met stakeholders een duidelijk overzicht van de 'engagements' per stakeholder en een overzicht van de verwachtingen van de relevante stakeholders met daarbij de impact op en de response van KPMG daarop.

Verbeterpunten

- a. Opnemen van informatie over het functioneren van de Raad van Commissarissen (vergaderfrequentie, besproken onderwerpen e.d.), temeer daar deze vaak mede-beleidsbepaler is.
- b. Vermelding van de opvolging van de uitkomsten van klanttevredenheidsonderzoeken.
- c. Naleving van de bepalingen 1.4, 2.1, 2.3, 3.1, 3.3 en 3.4 van de Code.

11 | Toezicht door de AFM

Of het stelsel van kwaliteitsbeheersing voorwerp is geweest van toezicht door de AFM.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	Accon	GT	Mazars	
	BTB	PKF		
	BDO			
	Deloitte			
	EY			
	HLB			
	KPMG			
	PwC			
Score 2011	Extendum	BDO		GT
	Mazars	Deloitte		KPMG
	PKF	EY		
		PwC		

Bevindingen

De hoge score bij de kleine accountantsorganisaties in 2011 is te verklaren door de omstandigheid dat bij twee van de drie kleine kantoren geen onderzoek door de AFM heeft plaatsgevonden en dat deze twee accountantsorganisaties wel

informatie hebben verstrekt over de reviews door het College Kwaliteitsonderzoek van de NBA. De scores van de grote en middelgrote AO's zijn in 2013 beduidend hoger dan in 2011. Dit houdt verband met de toezichtactiviteiten van de AFM in 2012 en 2013 en de in 2012 en 2013 gepubliceerde rapportages (onder andere kwaliteit audit woningcorporaties) daarover door de AFM. Gebleken is dat de in deze rapportages opgenomen tekortkomingen zeer serieus worden genomen door de AO's en hebben geleid tot verregaande maatregelen binnen de AO's om hun kwaliteitssystemen te verbeteren.

In een aantal gevallen zijn door accountantsorganisaties disciplinaire maatregelen tegen de betrokken externe accountants getroffen. De bevindingen van de AFM achten wij bij uitstek waardevol voor de lezer van het transparantieverlag, als een vorm van externe toetsing op het kwaliteitsbeleid.

De externe reviews hebben tot de volgende maatregelen (niet limitatief) geleid:

- Aanvullende trainingen
- Betere planning en monitoring van de uren van partners die zich bezighouden met interne kwaliteitsreviews
- Invoering verscherpte sanctiemaatregelen bij non-compliance
- Partner portfolio reviews met als doel de werkbelasting en de kwaliteit van partners te evalueren
- Aanpassing van de consultatieprocedure bij het bureau vaktechniek

Ten opzichte van 2011 maken de AO's in toenemende mate melding van externe reviews door andere externe partijen dan de AFM, bijvoorbeeld zoals reviews door de Departementale Auditdienst van de Rijksoverheid en het College Kwaliteitsonderzoek (CKO) van de NBA.

Best practice

Accon laat de AFM vrijwillig meekijken in haar klantdossiers om tot een zo goed mogelijke afstemming te komen met de AFM over de kwaliteit van de werkzaamheden.

12 | Intern toezicht op onafhankelijkheidsvoorschriften

Een verklaring die bevestigt dat intern toezicht op de naleving van onafhankelijkheidsvoorschriften is uitgevoerd

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	EY	BDO	Accon	
	KPMG	Deloitte	BTB	
	PwC	GT	Mazars	
		HLB	PKF	
Score 2011	Deloitte	PwC	BDO	BTB
	EY		Mazars	Extendum
	KPMG			GT
				PKF
				SMA

Bevindingen

Artikel 30 Bta vereist niet meer dan een verklaring over het interne toezicht op de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften. Vrijwel alle AO's geven echter veel meer informatie over deze voorschriften. De middelgrote en kleine accountantsorganisaties geven in 2013 ten opzichte van 2011 beduidend meer informatie over de invulling van hun beleid op het gebied van onafhankelijkheid.

Naar onze mening zeer terecht, daar het onafhankelijk optreden van de accountant een van de belangrijkste pijlers van zijn beroepsuitoefening is. Uit de beschrijvingen blijkt dat accountantsorganisaties veel energie stoppen in de naleving

van de onafhankelijkheidsregels en dat overtredingen zeer serieus worden genomen (sancties). Soms wordt vermeld dat het niet is toegestaan om niet-assurance-diensten aan cliënten met een wettelijke controle aan te bieden.

De desbetreffende paragrafen in de transparantieverlagen omvatten vaak informatie over:

- De jaarlijks ondertekening van onafhankelijkheidsverklaringen door iedere professional
- De monitoring van aandelenbezit e.d. aan de hand van individuele opgaven en met behulp van geautomatiseerde systemen
- Verplichte onafhankelijkheidstrainingen
- Handhavingsbeleid en controleprocedures
- Partner rotation procedures
- Goedkeuring vooraf van audit en non-audit opdrachten.

Best practices

Deloitte maakt melding van een wekelijkse Nieuwsbrief Onafhankelijkheid om onafhankelijkheidszaken onder de aandacht van alle medewerkers te brengen.

13 | Grondslag beloning van externe accountant

Informatie over de grondslag van beloning van de externe accountant

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	BDO	KPMG	Accon	GT
	Deloitte		BTB	Mazars
	EY		HLB	PKF
	PwC			
Score 2011	Deloitte	KPMG		BTB
	PwC			BDO
				EY
				GT
				Mazars
				PKF

Bevindingen

De kwaliteit van de informatieverstrekking rondom de grondslagen voor de beloning van de externe accountant is bij de grote kantoren over 2013 verder verbeterd ten opzichte van 2011. De beloningsmethodiek is vaak helder beschreven; aangegeven wordt welke de kernaspecten zijn, waaraan de externe accountant een bijdrage moet leveren, waaronder kwaliteit en vaktechniek. Dit beoordelingsproces mondt uit in een rating die bepalend is voor de uiteindelijke beloning. Partners ontvangen in de meeste gevallen een vaste management fee, met daarnaast een variabele beloning. Directors en associate partners worden beloond volgens salarisschalen, eventueel verhoogd met een bonus, afhankelijk van verrichte prestaties.

De grote accountantsorganisaties hebben meer geavanceerde systemen voor beoordeling en beloning. Er zijn ook formele beoordelingsprocedures waarvan de specifieke kwaliteitsdoelstellingen een integraal onderdeel uitmaken. De middelgrote en kleine accountantsorganisaties (met uitzondering van BDO) maken daarentegen bij de beoordeling en het toekennen van bijvoorbeeld bonussen een minder duidelijke koppeling naar kwaliteitscriteria en zetten evenals in voorgaande jaren de grondslagen van beloning niet dan wel zeer beperkt uiteen.

De volgende voorbeelden van aangetroffen opmerkingen geven duidelijk aan dat kwaliteit een component is die zwaar meeweegt in de grondslag voor vaststelling van de beloning van de externe accountant:

- Niet-naleving van relevante wet- en regelgeving heeft negatieve consequenties voor de beloning
- Een lage score op het onderdeel kwaliteit kan niet door commerciële prestaties worden gecompenseerd
- Het sanctiebeleid bij niet-naleving van kwaliteitsnormen kan tot beëindiging van de aansluitingsovereenkomst leiden
- Scores naar aanleiding van de uitkomsten van dossierreviews zijn van invloed op omvang van de beloning
- De omvang van de beloning is onder geen enkele omstandigheid afhankelijk van de uitkomsten van de wettelijke controles.
- Externe accountants worden niet beloond voor cross-sellings van overige dienstverlening aan wettelijke controlecliënten.

Best practice

PwC geeft in een bijlage bij het transparantieverlag in een schema op een heldere wijze het proces weer vanaf het begin tot het einde van het boekjaar met betrekking tot de beoordeling en beloning van partners.

Code Accountantsorganisaties

Bepaling 2.4 van de Code schrijft voor dat in het transparantieverlag informatie moet worden verstrekt over de betrokkenheid van de Commissie Publiek Belang bij het beloningsbeleid. Vermelding van deze betrokkenheid hebben wij niet gezien bij Accon, HLB, Mazars en PKF. Hierbij merken wij op dat PKF het covenant over de Code Accountantsorganisaties niet heeft ondertekend.

Verbeterpunten

- a. Meer informatieverstrekking door alle niet-grote accountantsorganisaties (met uitzondering van BDO) over de grondslag van het beloningsbeleid voor externe accountants, met name over de weging van de kwaliteitscomponent en de overige criteria.
- b. Het percentage (of aantal) accountants met een onvoldoende score op kwaliteit, inclusief vermelding van de getroffen maatregelen door de groep AO's genoemd onder a.
- c. naleving bepaling 2.4 van de Code.

14 | Omzet

Totale omzet van de onderdelen van het netwerk die zich in Nederland bevinden, waarbij de omzet van de accountantsorganisatie wordt verdeeld onder omzet voor wettelijke controles en voor overige dienstverlening.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	EY	BDO		Accon
	PwC	KPMG		BTB
		Deloitte		GT
				HLB
				Mazars
				PKF
Score 2011		EY	BDO	BTB
			KPMG	Deloitte
			PwC	Extendum
				GT
				Mazars
				PKF
				SMA

Bevindingen

Opvallend is dat de vier grote kantoren gedetailleerd inzicht hebben gegeven in de samenstelling van de omzet in assurance, assurance related en non-assurance. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de omzet van wettelijke controles bij OOB's en bij niet-OOB's en in de omvang van de overige dienstverlening, onderscheiden naar aard, bij beide typen cliënten. Bij de niet-grote accountantsorganisaties stopt de informatievoorziening bij de wettelijk vereiste splitsing van de omzet van de accountantsorganisatie in wettelijke controles en overige dienstverlening. In vrijwel alle gevallen hebben wij de vergelijkende cijfers aangetroffen.

Verbeterpunten

- a. Verdergaande informatieverstrekking over de samenstelling van de omzet van middelgrote en kleine AO's.

15 | Beleid inzake onderhoud basiskennis

Verklaring over het beleid dat door de accountantsorganisatie wordt gevoerd inzake het op een gestructureerde manier onderhouden van basiskennis van medewerkers en het bijhouden van ontwikkelingen op hun vakgebied.

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2013 incl. Code	Accon			Mazars
	BTB			PKF
	BDO			
	Deloitte			
	EY			
	GT			
	HLB			
	KPMG			
	PwC			
Score 2011	BDO			BTB
	Deloitte			Extendum
	EY			SMA
	GT			
	KPMG			

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
Score 2011	Mazars			
	PKF			
	PwC			

Bevinding

Bij Mazars en PKF hebben wij deze verklaring niet expliciet in het transparantieverlag teruggevonden. Deze twee accountantsorganisaties geven alleen een beschrijving van het beleid aangaande het onderhouden van de basiskennis van de medewerkers. Dit kan verband houden met de onduidelijke wettekst van lid 1i van artikel 30 van het Bta. Niet duidelijk is wat moet worden verklaard.

Verbeterpunt

- a. Wij adviseren een expliciete verklaring aangaande het hier bedoelde beleid in het transparantieverlag op te nemen, aansluitend op de wettekst van artikel 30 lid 1i van het Bta.

16 | Prospectieve informatievoorziening

Bevindingen

In deze rubriek zijn twee vragen opgenomen, respectievelijk over de geplande acties voor 2014 en over de realisatie van de in 2012 geplande acties. Een aantal AO's meldt dat naar aanleiding van de gewijzigde onafhankelijkheidsregels (VIO, Verordening Inzake Onafhankelijkheid, van kracht per 1 januari 2014) de eigen interne onafhankelijkheidsregels moeten worden aangepast en trainingen op dit gebied noodzakelijk zijn. Daarnaast wordt gerefereerd naar de wijzigingen in de Wet op het Accountantsberoep (WAB) die na een overgangsregeling van twee jaar niet langer toelaat dat bij OOB-klienten adviesdiensten worden verricht (scheiding advies en controle). Meerdere AO's geven aan dat de WAB heeft geleid of zal leiden tot aanscherping van het opdrachtacceptatieproces en extra monitoring van de controle- en andere werkzaamheden bij OOB-klienten. Ook melden sommige AO's dat de sinds een aantal maanden ingestelde Commissie Publiek Belang met ingang van 2014 informatie zal verstrekken over haar bevindingen.

In geen enkel transparantieverlag hebben wij informatie gevonden over de realisatie van de in 2012 geplande acties die onderdelen van het transparantieverlag raken. Dergelijke informatie is relevant, daar de lezer van het transparantieverlag wordt geïnformeerd over de planning en realisatie van verbeteringen in het interne kwaliteitsbeheersingssysteem.

Verbeterpunt

- a. Informatieverstrekking in het transparantieverlag over de realisatie van in het voorgaand jaar geplande acties die relevant zijn voor het transparantieverlag van het huidige jaar.

17 | Toegankelijkheid

De accountantsorganisatie ondertekent het verslag en plaatst dit onverwijld op haar website

Bevindingen

De onderstaande cijfers hebben betrekking op de 11 accountantsorganisaties die over (2012-)2013 een transparantiever-
slag hebben uitgebracht.

Taal

Bij 8 van de 11 accountantsorganisaties is het transparantieverlag opgesteld in het Nederlands. EY, KPMG en Mazars hebben een Engelstalig transparantieverlag.

PwC heeft het transparantieverlag zowel in het Nederlands als in het Engels uitgebracht.

Vindbaarheid via homepage

Bij 3 (BTB, Deloitte, EY) van de 11 accountantsorganisaties is een link naar de pagina met het transparantieverlag op de homepage beschikbaar.

Vindbaarheid via hoofdnavigatie

- Bij 3 (BDO, KPMG, PwC) accountantsorganisaties moet vanaf de hoofdnavigatie op de homepage 1 keer geklikt worden om het laatste transparantieverlag te kunnen downloaden (exclusief download zelf).
- Bij 4 (Accon, HLB, Mazars, PKF) accountantsorganisaties moet vanaf de navigatie op de homepage 2 keer geklikt worden om het laatste transparantieverlag te kunnen downloaden (exclusief download zelf).
- Bij 4 (BTB, Deloitte, EY, GT) accountantsorganisatie moet vanaf de navigatie op de homepage meer dan 2 keer geklikt worden om het laatste transparantieverlag te kunnen downloaden (exclusief download zelf).

Vindbaarheid via zoekmachine

- Alle accountantsorganisaties hebben een zoekmachine op de website.
- Bij 10 van de 11 accountantsorganisaties is het transparantieverlag vindbaar met behulp van de zoekmachine. Bij Deloitte is het transparantieverlag niet vindbaar via de zoekmachine.

Beschikbaarheid vorige transparantieverlag (2012)

- Bij 10 van de 11 accountantsorganisaties is ook het transparantieverlag over het voorgaande jaar beschikbaar. Bij GT is het transparantieverlag over 2012 niet meer beschikbaar via de website.
- Van die 10 accountantsorganisaties is bij 7 accountantsorganisaties het vorige transparantieverlag beschikbaar op de pagina waar het meest recente transparantieverlag kan worden gedownload, bij 2 accountantsorganisaties is het vorige transparantieverlag alleen vindbaar via de zoekmachine. Bij 1 accountantsorganisatie is het vorige transparantieverlag alleen te benaderen door het jaartal '2013' in de pdf-link te vervangen door '2012'.

Best practice

PwC heeft het transparantieverlag zowel in het Nederlands als in het Engels uitgebracht.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om in ieder geval één versie van het transparantieverlag in de Nederlandse taal ter beschikking te stellen voor het brede publiek. Het verdient tevens aanbeveling om ook de transparantieverlagen over oudere boekjaren op de website beschikbaar te blijven stellen, zodat het verkrijgen van inzicht in de ontwikkeling van de kwaliteit van deze verslagen in de tijd en de optie om terug te grijpen naar oude jaren mogelijk blijven.

Bijlage | Onderzochte criteria per deelgebied

Beoordelingscriteria

0.1 Toon aan de top

0.1.1* Toon aan de top - Uitdragen fundamentele beginselen VGC (Code 0.1)

0.2 Commissie Publiek Belang

0.2.1* Aanstelling van een Commissie Publiek Belang (Code 2.2)

1. Een beschrijving van de juridische en organisatorische structuur

- 1.1 Rechtsvorm
- 1.2 Vermelding van de eigenaren
- 1.3 Wijze van besluitvorming (quorum)
- 1.4 Aantal partners/leden
- 1.5 Verbonden entiteiten in NL
- 1.6 Aantal kantoren in NL
- 1.7 Lines of business
- 1.8 Beschrijving van de organisatiestructuur
- 1.9 Schema van de juridische structuur
- 1.10 Schema van de organisatiestructuur
- 1.11 Zijn wijzigingen in de juridische structuur toegelicht?
- 1.12 Zijn wijzigingen in de organisatiestructuur toegelicht?

2. Een beschrijving van de organisatiestructuur van het netwerk

- 2.1 Naam van het netwerk, waartoe de accountantsorganisatie behoort
- 2.2 Naam en juridische vorm van de centrale netwerkorganisatie
- 2.3 Omvang van netwerk in termen van omzet, aantal kantoren, landen en werknemers
- 2.4 De naam van het centrale orgaan van het netwerk en daaraan verbonden boards en de onderlinge relaties
- 2.5 Hoe de benoemingen in het centrale orgaan en de daaraan verbonden boards plaatsvinden
- 2.6 Functies van het centrale orgaan en de daaraan verbonden boards
- 2.7 De vergaderfrequentie van het centrale orgaan en de daaraan verbonden boards
- 2.8 Belangrijkste kenmerken van de aansluitingsovereenkomst aan het netwerk en de mate van winstdeling (nadere informatie over de netwerkrelatie)
- 2.9 Zijn structuurschema's van het internationale netwerk opgenomen?

3. Een beschrijving van de beheerstructuur van de accountantsorganisatie

- 3.1 Namen van de belangrijkste bestuurlijke organen en commissies en de onderlinge relaties
- 3.2 Namen van leden van het belangrijkste beleidsbepalende orgaan
- 3.3 Relaties tussen de bestuurlijke organen
- 3.4 Hoe het lidmaatschap van de belangrijkste bestuurlijke organen en commissies wordt bepaald
- 3.5 De functies van de belangrijkste bestuurlijke organen en commissies
- 3.6 Zijn de redenen van mutaties van beleidsbepalers vermeld?
- 3.7* Verantwoording van de bestuurlijke inrichting (Code 0.3)
- 3.8* Het beleid dat ten grondslag ligt aan de beloning van bestuurders wordt gepubliceerd op de website. Kwaliteit dient hierbij voorop te staan. De capaciteit om invulling te geven aan het publieke belang is van overwegend belang bij benoeming, beoordeling en beloning van bestuurders (Code 1.2)

4. Een beschrijving van het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing en een verklaring van de beleidsbepalers dat dit stelsel al dan niet doeltreffend functioneert

- 4.1 Verantwoordelijkheid van de leiding voor de kwaliteit binnen de accountantsorganisatie
- 4.2 Beschrijving van de ethische vereisten
- 4.3 Acceptatie en continuering van cliëntrelaties en specifieke opdrachten
- 4.4 Informatie over human resources (aannee, opleidingen, beoordelingen etc.)(Code 1.4)
- 4.5 Informatie over de uitvoering van wettelijke controles (engagement performance of audits, verantwoordelijkheid, kwaliteitstandaarden, benodigde kennis, raadpleging bureau Vaktechniek etc.)
- 4.6 Verwijzing naar de naleving van regelgeving wetgever en NBA
- 4.7 Wordt melding gemaakt van een gedragscode (Code 0.2)?
- 4.7a Wordt informatie verstrekt over de handhaving van de naleving van deze code (Code 0.2)?
- 4.7b* Periodieke evaluatie van de gedragscode (Code 0.2)
- 4.7c* Publicatie van de gedragscode op de website (Code 0.2)
- 4.8 Verklaring van de beleidsbepalers over de doeltreffendheid van de werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing
- 4.9 Worden interne escalatieprocedures beschreven?
- 4.10 Worden schendingen adequaat toegelicht (aantal, aard en wijze van afwerking) (Code 3.2)?
- 4.11 Worden incidenten op het gebied van integriteit adequaat toegelicht (Code 3.2)?
- 4.12 Wordt melding gemaakt van ontvangen klachten en de wijze van afwerking (Code 1.6 en 3.2)?
- 4.13 Wordt melding gemaakt van tuchtrechtsgedingen, de aard daarvan en de stand van zaken?
- 4.14 Wordt informatie gegeven over ontvangen claims (civiele procedures), de aard daarvan en de stand van zaken en verwachte afloop?
- 4.15 Wordt informatie verstrekt over de werking van een klokkenluidersregeling (Code 1.6) ?
- 4.16* Informatieverstrekking over de wijze van verankering van het publieke belang in de besluitvorming (Code 1.5)
- 4.17* Vermelding van de belangrijkste risico's gerelateerd aan de strategie van de AO (Code 1.5)
- 4.18* Vermelding van de opzet en werking van het risicobeheersingssysteem (Code 1.5)
- 4.19* Het publieke belang van de accountantsverklaringen is verankerd in de bestuurlijke afwegingen en besluitvorming (Code 1.1)

5. Het tijdstip waarop het interne systeem van kwaliteitsbeheersing is geëvalueerd

- 5.1a Vermelding van dit tijdstip
- 5.1b Vermelding uitkomsten van interne kwaliteitsreviews (Code 3.2)
- 5.2 Getroffen maatregelen n.a.v. 5.1 (Code 3.2)
- 5.3 Zijn de taken en verantwoordelijkheid van de compliance officer beschreven?
- 5.4 Is er een interne accountantsdienst?
- 5.5a Zo ja, zijn de onderzochte gebieden vermeld?
- 5.5b Zo ja, is melding gemaakt van de getroffen maatregelen?
- 5.6 Is er een Raad van Commissarissen? (Code 2.1)
- 5.7 Zo ja, worden de vergaderfrequentie en de besproken onderwerpen vermeld?
- 5.8 Wordt de naleving van alle relevante wet- en regelgeving jaarlijks bevestigd door de externe accountants?
- 5.9a Zijn er klanttevredenheidsonderzoeken over door de accountantsorganisatie geleverde kwaliteit?

- 5.9b Is vermeld wat er met de uitkomsten is gedaan?
- 5.9c* Vermelding van de uitkomsten van medewerkerstevredenheidsonderzoeken (Code 1.4)
- 5.9d* Vermelding van de opvolging van uitkomsten n.a.v. 5.9c (Code 1.4)
- 5.10 Is het aantal gereviewde controledossiers vermeld?
- 5.11 Is vermeld volgens welke jaarlijkse cyclus de reviews plaatsvinden?
- 5.12* Vermelding van de belangrijkste bevindingen van de Commissie Publiek Belang m.b.t. de waarborging van het publieke belang (Code 3.3)
- 5.13* Het afleggen van verantwoording over de reguliere dialoog met de intern en externe belanghebbenden, waaronder in ieder geval de aandeelhouders van de beursgenoteerde controlecliënten (Code 3.4)
- 5.14* Beschrijving van de betrokkenheid van de Commissie Publiek Belang hierbij (Code 3.4)
- 5.15* Vermelding van de taken en bevoegdheden van de Commissie Publiek Belang in een charter (Code 2.3)
- 5.16* Publicatie van charter op de website (Code 2.3)
- 5.17* Publicatie gecontroleerde jaarrekening, jaarverslag en verslag toezichthoudend orgaan (Code 3.1)

6. Of het stelsel van kwaliteitsbeheersing voorwerp is geweest van toezicht door de AFM

- 6.1a Vermelding van het bovenstaande
- 6.1b Vermelding van de onderwerpen van onderzoek door de AFM
- 6.2 Vermelding van de bevindingen van de AFM n.a.v. haar onderzoek (Code 3.2)
- 6.3 Vermelding van de follow up en de intern getroffen maatregelen (Code 3.2)
- 6.4 Vermelding van onderwerpen, bevindingen en follow up n.a.v. andere externe reviews, bijvoorbeeld reviews door de departementale auditdiensten of het College Kwaliteitsonderzoek van de NBA

7. Een verklaring die bevestigt dat intern toezicht op de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften is uitgevoerd

- 7.1a Aanwezigheid van een dergelijke verklaring
- 7.1b Jaarlijkse ondertekening van een onafhankelijkheidsverklaring door iedere professional
- 7.2 Monitoring naleving onafhankelijkheidsregels (bv aandelenbezit)
- 7.3 Verplichte trainingen
- 7.4 Partner rotation procedures
- 7.5 Toelichting op welke wijze inhoud wordt gegeven aan het onafhankelijkheidsbeleid

8. Informatie over de grondslag voor de beloning van externe accountants

- 8.1 Opsomming van criteria voor de beloning van de externe accountants
- 8.2 Informatie over de weging van diverse criteria
- 8.3 Expliciete mededeling dat kwaliteit een zwaarwegende factor is
- 8.4 Specifieke bevestiging dat externe accountants niet beloond worden voor cross-sellings van overige dienstverlening aan wettelijke controle-cliënten
- 8.5 Is het percentage accountants vermeld met een onvoldoende beoordeling op kwaliteit?
- 8.6 Zijn de getroffen maatregelen n.a.v. 8.5 vermeld?
- 8.7* Informatie over de betrokkenheid van de Commissie Publiek Belang bij het belonings-beleid (Code 2.4)

9. De totale omzet van de onderdelen van het NL netwerk

- 9.1a De totale omzet van de onderdelen van het NL netwerk
- 9.1b De omzet van de AO gesplitst in wettelijke controles en overige dienstverlening
- 9.2 Omzet van overige dienstverlening bij wettelijke controles
- 9.3 Omzet van overige dienstverlening bij niet-wettelijke controles
- 9.4 Verdere analyse van overige dienstverlening aan wettelijke controlecliënten
- 9.5 Mbt 9.1 t/m 9.4 de vergelijkende cijfers

10. Een verklaring over het beleid dat door de accountantsorganisatie wordt gevoerd inzake het op een gestructureerde manier onderhouden van de basiskennis van haar medewerkers en het bijhouden van ontwikkelingen op hun vakgebied

11. Prospectieve informatievoorziening

- 11.1 Vermelding van voornemers en geplande acties die de onderdelen van het transparantieverlag raken
- 11.2 Vermelding van de realisatie van de geplande acties van vorig jaar

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Antonio Vivaldistraat 2 - 8
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
E nba@nba.nl
I www.nba.nl